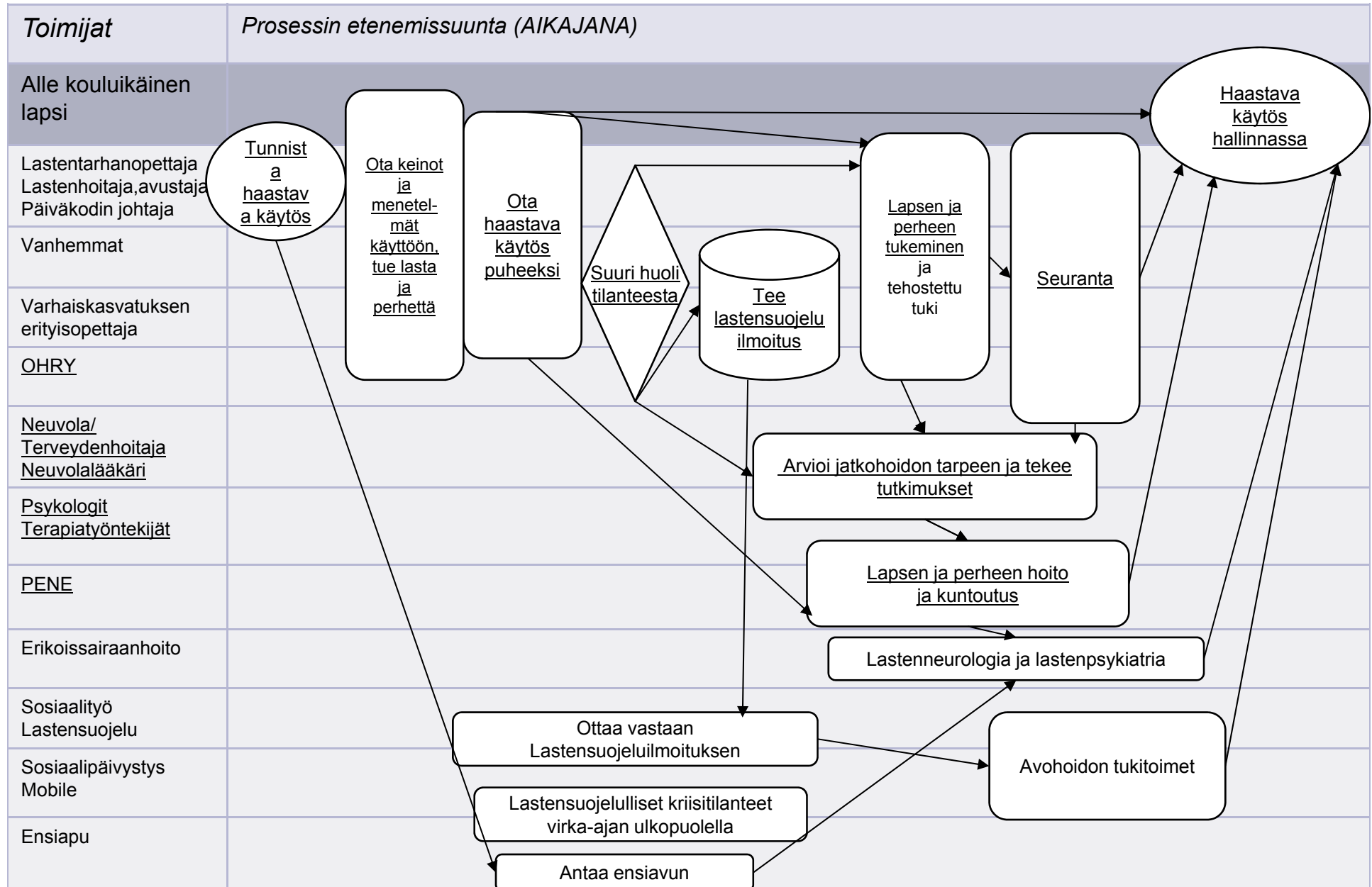

Prosessin nimi: Haastava käytös varhaiskasvatuksessa
Tavoite: Turvallinen päivähoitopäivä

Päivitetty: 19.11.2012

Tunnista haastava käytös

- ▶ Vahingoittaa itseään, toisia lapsia, aikuisia tai ympäristöään
- ▶ Asiaton kielenkäyttö
  - Nimittely
  - Kiroilu
- ▶ Uhmakas käyttäytyminen
- ▶ Uhkaava käyttäytyminen
- ▶ Näpistely
- ▶ Vetäytyvä käytös
- ▶ Puhumattomuus
- ▶ Syömisen ongelmat
- ▶ Karkailu
- ▶ Ei-ikäsoinen seksuaalinen käyttäytyminen

Keinot ja menetelmät

1. AGGRESSIIVISESTI KÄYTTÄYTYVÄ LAPSI

- ▶ Aikuinen puhuu tilanteessa rauhallisesti ja selkeästi mutta tarvittaessa tiukasti
- ▶ Tarvittaessa pyydetään apua toisesta ryhmästä toisten lasten hoidon turvaamiseksi
- ▶ Rauhoitetaan lasta, tarvittaessa ohjataan ennalta sovittuun rauhoittumispaikkaan
- ▶ Jos lapsi käyttäytyy edelleen haastavasti -> fyysinen rajoittaminen tulee kyseeseen vasta kuin lapsi on vaaraksi toisille, itselleen tai ympäristölleen; ei käytetä aggressiivisen puheen yhteydessä.
- ▶ Aikuinen ottaa lapsen tunteen vastaan pitämällä häntä turvallisesti kiinni
- ▶ Aikuinen rauhoittaa lasta pitämällä häntä sylissä napakassa otteessa; kiinnipitotilanteessa kaksi aikuista
- ▶ Huomioidaan lapsen ominaispiirteet (esim. tuntoyliherkkyys, lapsen kokemustausta)

Lapsen rauhoituttua hänen kanssaan keskustellaan jälkikäteen tilanteesta

- Mitä tapahtui? Mistä tilanne lähti liikkeelle?
- Miltä tuntui? Miten lapsi koki tilanteen?
- Lapsen kanssa mietitään yhdessä keinoja, miten voisi toimia toisin ensi kerralla.
- Tilanteen kirjaaminen saman päivän aikana:
  - merkitse pvm ja tilanteen kesto
  - miten tilanne alkoi
  - mitä lapsi on sanonut/tehnyt konkreettisesti
  - miten työntekijä on toiminut tilanteessa
  - ketä muita on ollut tilanteessa, lapsia (ei nimetä), aikuisia

KIRJAA VAIN KONKREETIT HAVAINNOT, EI TULKINTOJA!

Vanhemmille kertominen samana päivänä.
Jos tilanteet saman lapsen kanssa toistuvia
-> moniammatilliseen oppilashuoltoryhmään,
oppilashuoltoryhmä pohtii
jatkotoimenpiteitä.

seuraava

Keinot ja menetelmät

2. KARKAILEVA LAPSI

- Osa henkilökunnasta lähtee lapsen perään; ks. Oman talon lähietsintäohje
- Ilmoitus poliisille (112), jos et tiedä missä lapsi on
- Ilmoitus vanhemmille
- Ilmoitus varhaiskasvatusjohtajalle ja sivistystoimenjohtajalle
- Kirjataan tapahtunut ja käsitellään asia vanhempien ja henkilökunnan kanssa jälkikäteen

3. VETÄYTYVÄ LAPSI

- Luodaan luottamuksellinen suhde lapseen (aluksi yksi aikuinen)
- Ohjataan ja tuetaan kaverisuhteen syntymistä (aluksi yksi lapsi)
- Aikuinen läsnä leikissä ja tarvittaessa ohjaa leikin kulkua
- Pienryhmätoimintaa
- Avoin yhteistyö vanhempien kanssa
- Ujouden erottaminen kehitystä vaarantavasta vetäytymisestä, ujouden kunnioittaminen
- Jos viitteitä oppimisvaikeuksista, niin ohjataan nopeasti tutkimuksiin (esim.puheterapeutti)

Ota haastava käytös puheeksi

- ▶ Keskustellaan tiimissä lapsen haastavasta käytöksestä
- ▶ Sovitaan havainnoinnista ja kirjaamisesta
- ▶ Esimiehen oltava tietoinen asiasta
- ▶ Vanhempien kanssa otetaan huoli puheeksi; kerrotaan konkreettisia asioita, kuvaillaan tilanteita

Kirjataan lapsen VASU:uun miten vanhemmat ratkaisevat lapsen kanssa ristiriitatilanteet ja millaisia keinoja heillä on käytössään. Keskustellaan mahdollisesta fyysisen rajoittamisen tarpeesta ja sovitaan toimintatavoista.

Mikäli vanhemmat eivät salli fyysistä rajoittamista heiltä kysytään vaihtoehtoinen toimintatapa haastavassa tilanteessa ja tämä kirjataan VASU:uun. Vanhemmille kerrotaan, että jollei heidän esittämänsä vaihtoehtoinen toimintatapa ole riittävä ja lapsi käyttäytyy edelleen haastavasti päivähoidon henkilöstöllä on oikeus kutsua paikalle poliisi.

- ▶ Konsultoidaan mahdollisia yhteistyökumppaneita; veo, tk-psykologi, perheneuvola, neuvola

Suuri huoli tilanteesta

- ▶ Tiedostetaan velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.
- ▶ Kun on huoli lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidontarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojeluntarpeen selvittämistä, tehdään lastensuojeluilmoitus.
- ▶ Asiasta kerrotaan lapsen huoltajille
- ▶ §25 Lastensuojelulaki

Tee lastensuojeluilmoitus

- ▶ **Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen**
- ▶ **25 § (12.2.2010/88)**
- ▶ **Ilmoitusvelvollisuus**
- ▶ 1) sosiaali- ja terveydenhuollon;
- ▶ 2) opetustoimen;
- ▶ 3) nuorisotoimen;
- ▶ 4) poliisitoimen;
- ▶ 5) rikosseuraamuslaitoksen;
- ▶ 6) palo- ja pelastustoimen;
- ▶ 7) sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan;
- ▶ 8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjän;
- ▶ 9) seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan;
- ▶ 10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen;
- ▶ 11) hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön; taikka
- ▶ **Seuraava**

Tee lastensuojeluilmoitus

- ▶ 12) koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön
- ▶ palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.
- ▶ Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä.
- ▶ Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapsen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä tekoa.

Edellinen

Seuraava

Tee lastensuojeluilmoitus

- ▶ **25 a § (12.2.2010/88)**
- ▶ **Pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimiseksi**
- ▶ Edellä 25 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä pyyntönä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi edellyttäen, että:
  - ▶ 1) pyyntö tehdään viipymättä; ja
  - ▶ 2) pyynnön yhteydessä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa pyynnön tekemiseen johtaneet syyt.
- ▶ Edellinen
- ▶ Seuraava

Lapsen ja perheen tukeminen päivähoitossa

- ▶ Tiimissä sovitaan yhteiset tavoitteet ja menetelmät; tehdään linjaukset
- ▶ Ohry:ssa esikoululaisten asiat; päätetään mahdollisesta tehostettuun tukeen siirtämisestä
- ▶ Vanhempien kanssa sovitaan yhteiset, johdonmukaiset tavoitteet ja toimintatavat
- ▶ Sovitaan perheen kanssa jatkotoimista ja yhteistyötahoista; tk-psykolgi, neuvola, perheneuvola, sosiaalityöntekijä, terapeutit
- ▶ Päätetään vanhempien ja yhteistyötahojen kanssa tiedonkulusta ja seurannasta
- ▶ Kirjataan sovitut tavoitteet, menetelmät ja seuranta

Seurantapalaveri

- ▶ Pohditaan yhdessä vanhempien ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa, onko yhdessä asetetut tavoitteet toteutuneet, onko haastava käytös saatu hallintaan
- ▶ Määritellään tuen tarve jatkossa
- ▶ Arvioidaan jatkotavoitteet, menetelmät, yhteistyökumppanit, mahdollinen jatkotutkimuksiin ohjaaminen

Haastava käytös hallinnassa

- ▶ Lapsi pystyy toimimaan ryhmän jäsenenä
- ▶ Tiivis yhteistyö vanhempien kanssa
- ▶ Tarvittaessa seurantalaverit ja hopsin päivittäminen
- ▶ Tiedonsiirto tärkeää ryhmästä toiseen siirryttäessä ja nivelvaiheissa

Arvioi jatkohoidon ja tutkimusten tarpeen

Neuvola

- lapsen kokonaistilanteen kartoittaminen
- vanhempien luvalla yhteys perhepalvelukeskuksen erityistyöntekijöihin
- tarvittaessa lähete jatkotutkimuksiin tai terapiaan

Psykologit

- yksilötutkimukset, perhetutkimukset
- arvioi muiden tukitoimien tarpeen ja ohjaa muille asiantuntijoille (Vaku)
- arvioi jatkotutkimusten ja -hoidon tarpeen

Varhaiskuntoutustyöryhmä eli VAKU-tiimi

- suunnittelee lapsen tarpeiden mukaisen kuntoutuksen ja seuraa suunnitelman toteutumista

Lapsen ja perheen tukeminen

- ▶ Lapsi ja perhe ohjataan tarvittaessa hoitoon ja kuntoutukseen:
- ▶ Tk-psykologi
  - kun on tarve koko ryhmän havainnointiin ja konsultointiin
  - kun lapsen pääasiallinen ongelma liittyy käyttäytymiseen, keskittymiseen tai tunne-elämään
  - kun on tarve psykologisiin tutkimuksiin

Pepake:n psykologi

- kun lapsella pääasiallinen ongelma liittyy oppimiseen tai on epäily kehitysviiveestä
- kun on tarve psykologisiin tutkimuksiin

Perheneuvola

- kun on kyse vakavasta käyttäytymisen tai tunne-elämän ongelmasta, jossa on mahdollisesti tarpeen lastenpsykiatrin arviointi
- kun perhe on/ollut jo asiakkaana perheneuvolassa

Lapsen ja perheen hoito perheneuvolassa

- ▶ Yleensä päivähoidossa on ollut tukitoimia, tutkimuksia ja neuvotteluita lapsen oppimiseen ja/tai käyttäytymiseen liittyvissä pulmissa
- ▶ Huolen jatkuessa lapsi ja perhe ohjataan perheneuvolan asiakkaaksi tai perheneuvolan työntekijää pyydetään yhteistyöneuvotteluun tai oppilashuoltoryhmään arvioimaan yhdessä perheen ja päivähoidon henkilökunnan kanssa tarvittavia tuki-, tutkimus- tai hoitotoimenpiteitä.
- ▶ Perheneuvolassa lasta ja perhettä voidaan tukea monella tavalla:
  - lapsen tilanteen tarkempi tutkiminen (mahdollinen testaus, haastattelut, ym.), perheen tilanteen tarkempi kartoittaminen ja tuen tarve
  - lapsen yksilökäynnit, vanhempien tukikeskustelut, perhekäynnit, konsultoivan lastenpsykiatrian erikoislääkärin arvio ja hoitosuositukset (esim. lääkitys)
  - osallistuminen verkostopalaveriinhin päivähoidossa ja päiväkotikonsultaatio
  - ohjaaminen erikoissairaanhoidon (lastenpsykiatria, lastenneurologia, ym.) tai muun tuen, esim. sosiaalityön, piiriin ja yhteistyö ko. tahojen kanssa

Neuvola/terveydenhoitaja ja neuvolalääkäri

- ▶ Alkuvaiheen seulonta
- ▶ Lapsen kokonaistilanteen kartoittaminen
- ▶ Tuki ja ohjaus perheelle
- ▶ Arvio jatkohoidon tarpeesta
- ▶ Vanhempien luvalla yhteys perhepalvelukeskuksen erityistyöntekijöihin
- ▶ Tarvittaessa lähete jatkotutkimuksiin tai terapiaan

Psykologit, VAKU-tiimi, terapiatyöntekijät

Psykologi:

- yksilötutkimukset (kognitiivinen taso, tunne-elämä, sosiaaliset taidot, keskittyminen, kouluvalmius), perhetutkimukset
- vanhempien ohjaus, perheen/lapsen terapeuttinen hoito
- päivähoidon konsultaatio
- arvioi muiden tukitoimien tarpeen ja ohjaa muille asiantuntijoille (VAKU)
- arvioi jatkotutkimusten ja hoidon tarpeen

Varhaiskuntoutustyöryhmä eli VAKU-tiimi on moniammatillinen työryhmä (psykologit, lastenlääkäri, puhe-,toiminta- ja fysioterapeutit sekä varhaiskasvatuksen erityisopettaja):

- käsittelee lapsen tutkimiseen ja kuntouttamiseen liittyviä asioita
- tekee suunnitelman lapsen tarpeiden mukaan
- seuraa suunnitelman etenemistä ja toteutumista

OHRY

- ▶ Oppilashuoltoryhmä on moniammatillinen työryhmä, jonka kutsuu koolle päiväkodin johtaja
- ▶ Esiopetuksen oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllisestä tukea
- ▶ Esiopetuksen oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko päiväkodin ja esiopetusryhmien hyvinvointia ja vahvistetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria
- ▶ Varhainen puuttuminen ja tuki tavoitteena
- ▶ Sovitaan menettelytavoista ja vastuista
- ▶ Huoltajalle tieto esiopetuksen oppilashuoltotyöstä ja sen toimintaan liittyvistä menettelytavoista
- ▶ Kokoontuu esiopetusta antavissa päiväkodeissa noin kaksi kertaa toimintakauden aikana

